

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

JACKY DURAND

MOȘTENIREA
UNUI *CHEF*



Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

PRIMA PARTE

Mă uit îndelung la mâinile tale pe pătura de spital. Sunt diafane precum hârtia de mătase. Parcă sunt niște rădăcini eșuate în albia unui râu. Le-am cunoscut vii și calde, chiar rănite de la palmă până în vârful arătătorului. Spuneai râzând că ești „regele arsurilor“. Degeaba țineai mereu o cârpă de bucătărie prinsă la șorț, uitai mereu de ea când focul se aprindea prea tare, apucând la rezezeală tigăile în care întorceai cu degetele coastele de vițel și fileurile de biban. Te ardeai fără să spui nimic, ținându-ți mâinile chiar și în ulei încins sau scoțând din formă prăjiturile fierbinți din cuptor.

Spuneai că o arsură o alungă pe cealaltă, că știai asta de la brutarul bătrân care te învățase să faci pâine pe când erai puști. Și râdeai când îți atingeam cicatricile întărite. Îmi mai plăcea apoi să mă joc cu ultima falangă a arătătorului tău, noduroasă ca un

butuc de vie, și voiam ca tu să-mi mai povestești o dată cum de a ajuns așa de diformă. Tu îmi spuneai că nu erai mai mare decât mine când ți s-a întâmplat. Stăteai la masă, iar mama ta tocmai pusese mașina de tocat ca să pregătească o terină. Erai fascinat de mașinăria aceea din fontă, la care aveai voie să învârtești manivela în timp ce mama ta vâra înăuntru bucățile de carne de porc. Numai că, într-o zi, pe când ea nu era acasă, ți-ai pus arătătorul în mașina de tocat. Tatăl tău a trebuit să meargă după doctor pe jos, pe drumul mare, și să se întoarcă în brișca lui. Doctorul s-a uitat la degetul tău. La vremea aceea era de neconceput să-i pui întrebări doctorului. L-a pus pe tatăl tău să taie două bucăți mici de scândură dintr-un lemn de plop. Ai strâns din dinți când ți le-a fixat de deget. Apoi le-a strâns bine cu două benzi tăiate dintr-o centură pentru spate de-a tatălui tău. Doctorul a spus că avea să se întoarcă peste o lună.

Când ți-a scos atela, arătătorul tău era roz, cu ultima falangă întoarsă spre stânga. Doctorul a spus că degetul îți fusese salvat, dar că probabil vei fi respins să faci stagiul militar. Tatăl tău s-a încruntat declarând că ai să faci armata ca toată lumea. Iar tu dădeai din cap povestindu-mi asta și oftând: „Dacă ar fi știut că aveam să lupt timp de douăzeci de luni în

războiul din Algeria...“ Râcăiai în continuare fundul cratițelor cu unghia degetului tău diform, spunând că era chiar practic să poți curăța locurile unde era greu de pătruns.

Îmi amintesc de arătătorul tău pe spatele unui cuțit, pe un poș de patiserie. Făceai totul cu o atenție deosebită ca și cum erai pe cale să dai vreun examen. Iar acum, când îl ridic, mi se pare ușor și minuscul, ca osul unui pui crescut în incubator. De multe ori îmi venea să-ți răsucesc degetul ca să ți-l îndrept. Totuși, gândul la acest gest m-a înspăimântat mereu. Nu, nu îți pot face asta. Și nici când ai să mori nu am să-ți fac asta. Pentru că sunt în continuare bântuit de acea poveste care circula pe vremea când eram puști, la școala primară. O poveste cu un cioclu. În timp ce făcea toaleta moartei, tatăl unui coleg încercase să îndrepte piciorul atrofiat de cancer al defunctei. Membrul s-a rupt, iar cioclul și-a pierdut slujba.

Îți mai ating încă o dată mâinile ușor. Aș vrea să le miști, chiar și un milimetru. Parcă ar fi paletelile pe care le agățai de hotă după ce întorceai bine plăcințelele cu cartofi. Caut pe noptieră sticla de parfum pe care ți-am făcut-o cadou de Crăciun. *Pour un homme*, de la Caron. „O să vedeți că se potrivește bine pentru un domn în vârstă“, mi-a spus vânzătoarea din gara

din Lyon. Te-am bărbierit pe 25 decembrie dimineața, iar tu m-ai prins de mână:

- Ce-i asta?
- Ceva ce miroase frumos.
- Nu m-am dat niciodată.

Ai fost de acord să-ți pun câteva picături pe gât, mormăind: „Un bucătar nu se parfumează niciodată. Altfel, își strică nasul și papilele“. Ai miroșit circumspect și ai zis: „Uite ce mă pui să fac“. Îmi pun parfum pe mâini și îți masez cu blândețe degetele și palmele.

Acum trei zile, după serviciul de seară, nu îmi era somn. M-am hotărât să dau o raită prin oraș cu furgoneta. Am aprins un Camel în timp ce ascultam *No Quarter*, de la Led Zeppelin. Gălăgia ta, cum îi spuneai tu. Noaptea era rece, străzile pustii. Am ezitat o clipă dacă să merg să beau ceva la cafenea de la Paix. Dar voiam să te văd. Am venit până la spital, am introdus codul interfonului de la ușa de serviciu a secției de tratamente paliative, pe care mi-l dăduse Florence, infirmiera de gardă. Holul era scăldat într-o penumbră portocalie. Ușa camerei tale era întredeschisă și, în lumina veiozei, am descoperit un joc de umbre straniu pe care îl făceai cu mâinile, ținând ochii închiși. Îți frecai palmele una de cealaltă ca atunci când făceai aluatul pentru tarta cu lămâie

din meniul tău de deserturi. Apoi îndepărtai degetele pe care le pișcai repede. Încearcați oare să dai deoparte bucățile de aluat? M-am așezat pe marginea patului și m-am uitat la gesturile tale. Ți-am șoptit: „Nu ți-ai ieșit din mână, tată“. Nu așteptam să-mi răspunzi. Speram doar că m-ai auzit. Am simțit niște pași lini în spatele meu.

- Ce face? a întrebat încet Florence.
- Frământă aluat. Cred că făcea un aluat sfărmiicios, dar, de fapt, e pâine. Acum, dă deoparte bucățile de aluat care i s-au lipit de degete.
- Sunt frumoase mișcărilor mâinilor lui.
- Când o să plece?
- El va hotărî asta.

În seara asta, încă mai aud cuvintele lui Florence, care veghează asupra ta. E sâmbătă și ea e liberă. Înainte să intri în comă, acum trei săptămâni, vorbeai mult despre gătit, noaptea. Îi descriai felurile tale de mâncare, ouăle ochiuri cu gălbiori și vin galben, piersicile tale cu sirop. O desfătai povestindu-i cum făceai tu găluștele. Dădeai din cap că nu când îți spuneam că te vrăjea ca să scoată de la tine rețete. „Nici ea, nici nimeni altcineva“, repetai tu râzând zdravăn.

Florence ține mult la tine. Simt că singurătatea ta nu o lasă rece. Închide ochii asupra felului în care mă organizez de când tu ești în spital. „Nu se poate mânca așa ceva“, ai decretat tu la prima masă pe care ți-am adus-o. Așa că ți-am livrat „mici gustări“, după cum ai cerut. Întindeam cu grijă pe pat fața de masă în carouri roșii. Puneam în farfurie

ce doreai tu: salată de cartofi, țelină cu sos remoulade, jambon cu ierburi, fileuri de hering în ulei, paté în crustă. Și întotdeauna o bucătică bună de brânză: comté maturat douăzeci și patru de luni, époisses, saint-marcellin. Ai vrut chiar și albușuri bătute spumă, ca să-mi reproșezi apoi că am pus „prea multă vanilie“. Am strecurat într-un rucsac chiar și „o sticlută cu vin“ și un pahar pentru vin roșu. Îți trebuia vin roșu, aromat, cu note de fructe negre.

Cu o seară înainte de a intra în comă, te-am hrănit eu. Un compot de mere cu un strop de scorțișoară și de lămâie. Deja nu mai vorbeai. Apoi nu ai mai mâncat nimic. Ți se pun perfuzii cu un cocktail de Hypnovel și de Skenan, sedativ și morfină. Tu care repetai mereu: „Dacă într-o zi aflu că s-a zis cu mine, o să mă duc repede“. Nu mi-aș fi imaginat niciodată că o să-ți ia așa de mult timp să mori.

Într-o seară, am întrebat-o pe Florence: „De ce se agață așa?“ După o tăcere interminabilă, mi-a răspuns: „Poate că îți lasă timp să îți iei rămas-bun“. Această frază m-a deranjat, și de atunci mă bântuie mereu. Uneori, mă simt vinovat pentru că ești în comă. Îmi spun că tânguierile mele, suferința mea de om care e în viață te fac să suferi și nu te lasă să pleci. Într-o zi, m-am lipit de urechea ta pentru că voiam

să-ți spun: „Tată, pleacă, dacă vrei“, dar cuvintele au rămas blocate. oameni și cărți

Pe măsură ce îți ridic cămașa de spital ca să te fricționez cu parfum, descopăr pielea ta marmorată de vase, prin care sângele pare că a înțepenit. Vei pleca în această noapte. Am avut această certitudine în dimineața asta în timp ce pregăteam niște pateuri pentru cina de Sfântul Valentin. Cei apropiați mi-au cerut acest fel de mâncare pe care tu li-l serveai mereu de 14 februarie. Am început cu foitajul. Să-l tai mai întâi în două părți, pe care să le întind cu sucitorul înainte de a decupa în el cercuri. Apoi să umplu pateurile, să le dau o culoare aurie cu ou bătut. Când le-am scos din cuptor, am fost dezamăgit de rezultat. Foitajul meu nu era destul de umflat. Nu știam dacă trebuia să le pun din nou la copt. Aș fi vrut să fii cu mine ca să-mi dai un sfat. Am deschis fereastra și am aprins o țigară sorbindu-mi cafeaua, în ceața încărcată de întuneric și chiciură. Am înțeles că n-o să te mai întorci niciodată ca să mă cicălești când gătesc.

Nu m-ai învățat niciodată vreo rețetă. Sau mai degrabă niciodată în sensul în care te învață la școală. Nici fișă, nici cantitate, nici lecție, a trebuit să le măsoar pe toate din ochi și după ureche. Când îmi spuneai: „Pune sare“, te întrebam: „Ce fel de sare? Câtă?“, iar tu ridicai ochii în tavan – întrebările mele

te agasau. Îmi luai brusc mâna și îmi puneai în ea puțină sare mare: „Iei așa în podul palmei ca să evaluezi cantitatea. Totuși, nu-i chiar așa de complicat, cu căușul mâinii poți măsura orice“. Când îmi spuneai de o „lingură mare cu făină“, trebuia să ghicesc dacă era o lingură plină sau cu vârf. Apoi n-am aflat niciodată de la tine cât este timpul de coacere. Îmi spuneai: „Ai ochi și un cuțit, atunci îți ajung din plin ca să știi dacă s-a copt sau nu“.

În dimineața asta, în timp ce pusesem racii la fiert, m-am întrebat din nou unde ți-ai pitit caietul de rețete. Caietul acesta e ca un fel de bulă care a plesnit la suprafața memoriei mele. Uneori e de ajuns o nimica toată ca să-mi apară ca într-un vis deasupra plitei. În urmă cu câteva zile, căutam o idee de umplutură pentru un pui fript, când mi-am adus aminte că tu puneai uneori o bucățică de brânză petit-suisse înăuntrul păsării. O imagine mi-a răsărit deodată în minte: e duminică, stai cu mama în pat, sprijiniți de perne. Caietul de rețete e pe picioarele ei, iar ea roade vârful unui creion. Te simt agasat de întrebările pe care ți le pune bătând ștregărește în bolul tău de cafea: „Hai, chef, ți-a venit ideea de rețetă de umplutură pentru pui?“ Tu te uiți în tavan. Urăști să se spună chef. Îți bagi nasul în bol și mormăi: „Îi bagi o bucățică de petit-suisse în târtiță“.

De câte ori nu mi-am adus aminte de asta când eram nesigur în fața oalelor! De câte ori nu ți-am frunzărit în vis caietul când eram singur în fața plitei! Îl văd din nou în mâinile mamei, cu o copertă din piele, în interiorul căreia curge șuvoiul unui scris regulat care numește ingredientele, coptul, gesturile, gusturile. Eu, care am urât dintotdeauna sosul Bechamel, aș fi preferat să-l învăț pas cu pas, așezat pe hârtie, decât pândindu-ți gesturile.

În loc de asta, ai ales să-l faci să dispară într-o zi când erai negru de furie.

3

În după-amiaza asta m-am dus la Lucien ca să-l scutesc să mai ia motoreta. A îmbătrânit odată cu boala ta și se chinuie tot mai mult în bucătărie. Se încovoiaie ca o nuia de răchită, el care stătea așa de drept în fața plitelor tale. Nu te-am auzit niciodată vorbind despre el ca despre „secundul“ tău. Îi spuneai „Lulu“, „Lulu al meu“. Lucien e un taciturn. Totuși, în dimineața asta, în furgonetă, m-a întrebat: „Cum se simte?“ I-am răspuns: „La fel“. Nu am avut curajul să-i mărturisesc faptul că o să mori diseară. Tu ești totul pentru Lulu, iar tu știi asta.

Și-a pus șorțul și s-a încălțat cu saboții. S-a uitat îndelung la cum pregăteam vol-au-vent. A văzut trufa pe care voiam să o rad chiar înainte de a servi. L-am întrebat de ce zâmbește: „Îți aduci aminte de fața bătrânului când ai pus trufe în pateul lui în crustă? A spus că aia nu mai era rețeta lui și că tu aveai bani de